

مطالعه تطبیقی تجارب و طرح‌های کاربردی دانشگاه‌های پیشرو در تکوین بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی

احمد ملکی پور^{۱*}، عرفانه قاسم‌پور^۲، حسام بشرویه نژاد کریمی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۱/۰۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۷/۲۸

چکیده

هدف پژوهش حاضر مطالعه تطبیقی تجارب و طرح‌های کاربردی دانشگاه‌های پیشرو در تکوین بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی است. این پژوهش یک پیمایش تطبیقی است، که با استفاده از روش پژوهش تحلیلی اسنادی با رویکرد تطبیقی و نیز الگو توافقی و تفاوت استورت میل انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش دانشگاه‌های پیشرو و موفق در عرصه بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی با توجه مدارک و اسناد موجود در خصوص جدیدترین رتبه‌بندی مؤسسه‌های معتبر جهانی است، که در سال‌های اخیر توانسته‌اند، موفقیت‌هایی در زمینه بین‌المللی‌سازی کسب کنند. نمونه مورد بررسی دانشگاه‌های گریفیث، مناش، آدلاید، آلبرتا، مینه‌سوتا و دانشگاه کیوتو است، که به‌صورت هدفمند با توجه به دسترسی به مدارک و اسناد موجود انتخاب شدند. تجارب و فعالیت‌های دانشگاه‌های منتخب با توجه به اسناد و مدارک موجود در ابعاد آموزش، پژوهش و خدمات مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که این دانشگاه‌ها با انجام یک سری فعالیت‌های دقیق و معقولانه در مسیر بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در ابعاد آموزش، پژوهش و خدمات حرکت می‌کنند.

۱. * دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران،

ایمیل: malekipour@ut.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۳. کارشناسی ارشد علوم سیاسی گرایش مسائل ایران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

واژگان کلیدی: بین‌المللی‌سازی، آموزش، برنامه‌درسی، دانشگاه

مقدمه

تأملی بر تغییرات و تحولات هزاره سوم ما را به این امر می‌رساند که فرآیند فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌طور عام و ره‌آوردهای آن به‌طور خاص با سرعتی سرسام‌آور ضمن عبور از مرزهای جغرافیایی و فیزیکی کشورها تمام فرایندهای انسانی را در راستای پیشرفت جوامع تحت تأثیر خود قرار داده است. نظام آموزش عالی نیز به‌عنوان یکی از سازمان‌های دخیل در توسعه و شکوفایی جوامع از موج تغییرات و دگرگونی‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات بی‌نصیب نمانده است. این تحولات و دگرگونی‌ها باعث به وجود آمدن مفاهیمی همچون جهانی‌شدن و بین‌المللی‌سازی شده است. اگرچه بین‌المللی‌شدن و جهانی‌شدن یکی نیستند، اما به‌صورتی پویا مفاهیمی به هم وابسته هستند. جهانی‌شدن را می‌توان عامل شتاب‌دهنده و کاتالیزور تصور کرد، در حالی که بین‌المللی‌شدن، گونه‌ای پاسخ است، اما پاسخی فعال و هوشمندانه که جهان آموزش عالی را تغییر می‌دهد و جهانی‌شدن، باعث تغییر دنیای بین‌المللی‌شده را می‌شود (نایت^۱، ۲۰۰۴). از نظر علم روانشناسی میان فرهنگی، آموزش بین‌المللی عمدتاً به‌عنوان فرایند سازگاری و فرهنگ‌پذیری به الزامات و عادات کشور میزبان شناخته می‌شود (مارگینسون^۲، ۲۰۱۴).

ویلی^۳ (۲۰۰۸) معتقد است که بین‌المللی‌شدن اشاره به روابط میان دولت‌ها و ملت‌ها دارد، به‌گونه‌ای که شناخت و احترام به تفاوت‌ها و سنت‌ها را تشویق می‌کند (به نقل از قاسم‌پور دهاقانی و همکاران، ۱۳۹۰). می‌توان گفت که بین‌المللی‌سازی همسو با فرایند چندفرهنگی حرکت می‌کند. اما فرایند جهانی‌شدن آن چنان که باید و شاید احترام به فرهنگ‌ها را مورد توجه قرار نمی‌دهد، بلکه هدف آن سوق دادن تمام دنیا با توجه به یک سری اشتراکات به سوی هر می است، که در آن یکپارچه‌سازی رخ دهد. در سال‌های گذشته بین‌المللی‌سازی از یک مسئله واکنشی به فعال و راهبردی، و از ارزش افزوده به جریان‌های اصلی همچون؛ تأکید بر فضا و محتوا به‌طور چشمگیری تکامل یافته است. (دی

1. Knight
2. Marginson
3. Vilie

ویت^۱، (۲۰۱۰). به باور متخصصان، امروزه بین رسالت آموزش عالی و اثرات پدیده اجتناب‌ناپذیر جهانی شدن تنش ایجاد شده است. دانشگاه‌ها از طرفی، مؤسساتی محلی و ملی هستند و انتظار می‌رود همواره متوجه نیازهای بومی و ملی باشند. از طرف دیگر، رقابت، چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از جهانی شدن باعث شده تا دانشگاه‌ها با نگاهی فراتر، سطح و عمق نظر و عمل خویش را گسترش دهند. برخی معتقدند راه‌حل رفع این تنش جهانی محلی، جهانی‌سازی آموزش عالی نبوده بلکه بین‌المللی‌سازی آموزش عالی است (بک^۲، ۲۰۰۸).

تأکید بر بین‌المللی‌سازی دانشگاه در طول دو دهه اخیر به طور غیرقابل اجتناب‌پذیری منجر به این شده است که دانشگاه‌ها خود را به‌عنوان یک نهاد بین‌المللی مطرح کنند (نایت، ۲۰۱۵). اگرچه در خصوص بین‌المللی‌سازی آموزش عالی در جهان تعریف مورد توافقی وجود ندارد (هونگ^۳، ۲۰۱۵)، با این حال تعریف نایت (۲۰۰۸) از بین‌المللی‌سازی به‌عنوان فرایند تلفیق بعد بین‌المللی، میان‌فرهنگی و جهانی در اهداف، کارکردها و نحوه آموزش به‌طور گسترده‌ای مقبول واقع شده است. با توجه به این تعریف از آنجایی که برنامه درسی در قلب آموزش قرار دارد، بنابراین اثربخشی مؤلفه‌های بین‌المللی‌سازی آموزش در گرو توجه به عناصر بین‌المللی‌سازی برنامه درسی است. بین‌المللی‌سازی برنامه درسی به معنای دادن هویتی بین‌المللی به دروس و رشته‌ها از طریق آموزش و ترویج برنامه‌های درسی به فراسوی مرزهای جغرافیایی و تلقی مردمان کشورهای مختلف جهان به‌عنوان شهروندان جامعه جهانی است (طلعت دیا و اجاری، ۱۳۸۸). نایت (۱۹۹۴) نیز برنامه درسی را به‌عنوان ستون اصلی فرایند بین‌المللی توصیف می‌کند. برمر و وندر^۴ (۱۹۹۵) معتقدند که برنامه درسی بین‌المللی به فعالیت‌های بین‌المللی از قبیل برنامه‌های مطالعات خارج از کشور، دوره‌های تحصیلی زبان خارجی، برنامه‌های بین‌رشته‌ای یا منطقه‌ای، تدارک برنامه‌ها یا دوره‌های آموزشی با تمرکز و مقایسه بین‌المللی یا بین فرهنگی اشاره دارد. با توجه به این

-
1. De Wit
 2. Bak
 3. Huang
 4. Bremer & Van Der

امر از سال ۱۹۹۰ بین‌المللی‌سازی برنامه درسی در مؤسسات آموزش عالی به‌عنوان بخش لاینفک اصلاحات سیستم آموزش عالی در کشورها نقش مهمی ایفا کرده است (فوتوا^۱، ۲۰۱۳). زیرا پژوهشگران زیادی بر اهمیت بین‌المللی‌سازی برنامه درسی در ارائه تجربیات غنی برای دانشجویان تأکید کرده‌اند (بنفیگلو^۲، ۱۹۹۹؛ لیسک^۳، ۲۰۰۱؛ لیمسون^۴، ۲۰۰۲؛ شورحولز^۵ و همکاران، ۲۰۰۷).

در این راستا لیسک (۲۰۰۱) معتقد است که بین‌المللی‌سازی برنامه درسی دانشگاه‌ها ابزاری قدرتمند و عملی برای پیوند بین گفتار و عمل و توجه به ارزش نهادن به دانشجویان بین‌المللی است. زیرا به‌طور معمول انعکاسی از ارزش‌ها، نگرش‌ها و باورهای یک فرهنگ خاص به دانشجویان می‌دهد، که عدم آگاهی از آن ممکن است تأثیرات منفی بر هویت دانشجویان داشته باشد (کرتازی^۶ و همکاران، ۱۹۹۷؛ فریدمن^۷، ۱۹۹۸؛ کلدین^۸، ۲۰۰۶؛ مستن هوسر^۹، ۲۰۰۲).

با توجه به آنچه گفته شد، بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در دانشگاه‌ها یک ضرورت غیرقابل پنهان در مسیر بقا و ماندگاری آموزش عالی است، به شکلی که در سند چشم‌انداز افق ۱۴۰۴ آموزش عالی نیز اهمیت این امر مورد توجه قرار گرفته است، با این حال بدیهی است که ظهور فرایند بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی به‌طور تصادفی و خودجوش رخ نمی‌دهد، بلکه پیاده‌سازی این امر نیازمند، تدوین و اجرای یک سری اقدامات و فعالیت‌ها هست، بنابراین در این پژوهش سعی می‌گردد که تجارب و طرح‌های عملی دانشگاه‌هایی که در سراسر جهان در زمینه بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در سال‌های اخیر موفق شده‌اند مورد بررسی قرار گیرد، بر این اساس پژوهش

-
1. Futao
 2. Bonfiglio
 3. Leask
 4. Lemasson
 5. SchuerholzLehr
 6. Cortazzi
 7. Freedman
 8. Khalideen
 9. Mestenhauser

حاضر به چند دلیل حائز اهمیت است دلیل اول اینکه چنین پژوهشی تاکنون در کشور صورت نگرفته و از این رو در نوع خود بکر و جدید است، دلیل دوم اینکه افزایش درک و شناخت از تجارب عملی و همچنین فعالیت‌های دانشگاه‌های موفق در زمینه بین‌المللی‌سازی منجر به عدم دوباره‌کاری و به دنبال آن صرفه‌جویی در هزینه و زمان در آموزش عالی می‌شود، و دلیل سوم اینکه انجام این پژوهش چراغ روشنی را بر سر راه سیاست‌گزاران و متصدیان آموزش عالی در زمینه پیاده‌سازی ارزش‌ها و اهداف سند چشم‌انداز افق ۱۴۰۴ در ارتباط با بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در دانشگاه‌ها قرار می‌دهد. لذا هدف این پژوهش مطالعه تطبیقی تجارب و طرح‌های عملی دانشگاه‌های پیشرو در تکوین بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی با توجه به ابعاد اصلی آموزش، پژوهش و خدمات است.

روش پژوهش

این پژوهش یک پیمایش تطبیقی است، که با استفاده از روش پژوهش تحلیلی اسنادی با رویکرد تطبیقی و نیز الگو توافقی و تفاوت استورت میل انجام شده است. استدلال حاکم بر روش توافقی این است که هرگاه دو یا چند نمونه از یک پدیده تحت بررسی تنها در یک عامل علی از بین چندین عامل علی ممکن مشترک باشند، آنگاه آن عامل علی که همه نمونه‌ها در آن مشترک‌اند، علت پدیده تحت بررسی خواهد بود. استدلال حاکم بر تفاوت نیز این است که هرگاه دو یا چند نمونه از بین چندین عامل علی ممکن با یکدیگر متفاوت باشند، آنگاه عامل علی که همه نمونه‌ها در آن با هم اختلاف دارند، علت پدیده تحت بررسی خواهد بود (معدن‌دار آرانی و همکاران، ۱۳۹۴). اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از طریق بررسی اسناد و مدارک معتبر دانشگاهی و همچنین جستجو در شبکه جهانی اینترنت گردآوری شده است. جامعه آماری مورد نظر دانشگاه‌های پیشرو و موفق در عرصه بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی با توجه مدارک و اسناد موجود در خصوص جدیدترین رتبه‌بندی مؤسسه‌های معتبر جهانی است، که در سال‌های اخیر توانسته‌اند، موفقیت‌هایی در زمینه بین‌المللی‌سازی کسب کنند. نمونه مورد بررسی شش

دانشگاه معتبر از نقاط مختلف جهان (دانشگاه گریفیث، دانشگاه مناش، دانشگاه آدلاید، دانشگاه آلبرتا، دانشگاه مینه سوتا و دانشگاه کیوتو) است، که به صورت هدفمند با توجه به دسترسی به مدارک و اسناد موجود انتخاب شدند. معیار انتخاب این دانشگاه‌ها این است که هم در عرصه جهانی دارای نظامی پیشرو هستند، و هم اینکه در زمینه فعالیت‌های مرتبط به بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در سال‌های اخیر فعالیت‌های موفقیت‌آمیزی انجام داده‌اند، که این موفقیت‌ها در اسناد و مدارک این دانشگاه‌ها و همچنین جدیدترین رتبه‌بندی مؤسسه‌های معتبر جهانی از جمله انجمن بین‌المللی‌سازی آموزش^۱ و انجمن بین‌المللی‌سازی آموزش آمریکا^۲ نشان داده شده است. در این پژوهش ابزار گردآوری اطلاعات، مراجعه به سایت‌های دانشگاه‌های مذکور و بررسی اسناد و مدارک مرتبط با اقدامات بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی است. سپس این اطلاعات با توجه به مهم‌ترین ابعاد بین‌المللی‌سازی از نظر نایت (۱۹۹۶) یعنی آموزش، پژوهش و خدمات مورد بررسی قرار گرفت. در آخر سر نیز جداولی با توجه به الگو توافق و تفاوت استورت در خصوص ابعاد آموزش، پژوهش و خدمات بین‌المللی‌سازی آموزش عالی ارائه شد.

دانشگاه گریفیث (استرالیا). دانشگاه گریفیث به عنوان یک دانشگاه پژوهش‌محور در سال ۱۹۷۱ تأسیس، و در جنوب شرقی کیئوزیلند در ساحل شرقی استرالیا واقع شده است. این دانشگاه در سال‌های اخیر در راستای بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در پی یکپارچگی ابعاد بین‌المللی، بین فرهنگی در جهت اهداف جهانی، کارکردها و تنوع برنامه‌ها هست.^۳ از جمله فعالیت‌های کلیدی این دانشگاه عبارت‌اند از:

- تأکید بر ارزش‌های مختلف و به دنبال آن و بین‌المللی‌سازی به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از برنامه

- تأکید بر انعکاس دیدگاه‌های بین‌المللی‌سازی در طراحی برنامه درسی و محتوا

1. Association for International Education
2. The American Council on Education
3. Definition of Internationalisation of the Curriculum.” September 20, 2007. Griffith University.
www62.gu.edu.au/policylibrary.nsf/xmainsearch/3ac564ad2be055224a25737f0063e4fa?opendocument

- استفاده از مثال‌های بین‌المللی و مرتبط برای فعالیت‌های یادگیری
 - فراهم کردن محیط یادگیری فراگیر در چهارچوب بافت آموزشی استرالیا
 - فراهم کردن فعالیت‌های تدریس و آموزش با تأکید بر حساسیت فرهنگی
 - تقویت ارتباطات دانشگاهی و شخصی در بین فرهنگ‌های متنوع
 - تشویق و حمایت در استفاده از گروه‌های چندفرهنگی برای تسهیل یادگیری رسمی و غیررسمی به وسیله ترغیب گروه‌های همگن به جای ناهمگن
 - ترویج توسعه، تأکید بر مکانیسم خودارزیابی ۱
- در راستای راهنمایی برای اعضای هیئت علمی خود دانشگاه گریفیث همچنین یک چهارچوب استراتژیک برای بین‌المللی‌سازی برنامه درسی تأسیس کرده، که در جدول ۱ به آن‌ها اشاره شده است.

جدول ۱. بین‌المللی‌سازی برنامه درسی: راهبردهایی برای موفقیت (منبع: دانشگاه گریفیث^۲)

اقدامات	راهبردها
دسترسی به محتوای بین‌المللی در برنامه درسی در همه جا	ترویج موضوع‌ها از طریق شیوه‌های بین‌المللی و بین فرهنگی
فراهم کردن منابع ویژه برای بین‌المللی کردن محتوا استرالیا در هر کجا	مقایسه و تطابق مطالعات ملی و بین‌المللی
تأکید بر موضوع‌های اخلاقی جهان از قبیل عدالت اجتماعی، برابری، حقوق انسانی و موضوعات مرتبط اجتماعی، اقتصادی و محیط زیست	توجه به مباحث و رویدادهای روز و بین‌المللی
مقایسه و تطابق مطالعات ملی و بین‌المللی	مطالعه اقدامات و فعالیت‌ها در دیگر ملل و فرهنگ‌ها
توجه به مباحث و رویدادهای روز و بین‌المللی	مقایسه و هم‌خوانی مطالعات از چگونگی دانش در فرهنگ‌های مختلف و ارتباط آن‌ها با هم
مطالعه اقدامات و فعالیت‌ها در دیگر ملل و فرهنگ‌ها	استفاده از دانشجویان و کارکنان در کلاس، دوره‌ها و برنامه‌ها برای تسهیل بحث و مبادله افکار
مقایسه و هم‌خوانی مطالعات از چگونگی دانش در فرهنگ‌های مختلف و ارتباط آن‌ها با هم	تسهیل گفتگو و مشارکت در یادگیری فعال برای بازتاب ترجیحات فرهنگی و افزایش ظرفیت یادگیری عمیق برای نقد فرهنگ‌ها با تأکید بر محیطی امن برای تبادل اندیشه

1. Internationalising the Curriculum: Strategies for Success” Griffith University. 1. www.griffith.edu.au/gihe/pdf/gihe_tipsheet_web_int.pdf

۲. همان منبع

راهبردها	اقدامات
تشویق تعامل برای مبادلات فرهنگی	ادغام یا تشویق دانشجویان بین‌المللی برای تبادل اندیشه در برنامه‌ها تشویق دانشجویان به طور فعالانه برای مشارکت با دیگر فرهنگ‌های متفاوت در فعالیت‌های مطالعاتی
هماهنگی محتوا، فعالیت‌های یادگیری و ارزشیابی دوره‌ها	تشویق دانشجویان برای پیوستن به انجمن‌های بین‌المللی مرتبط به رشته آن‌ها اطمینان از ارزشیابی با مفاهیم، موضوع‌ها و روایید دوره‌ها هماهنگ با فرهنگ‌های مختلف ترسیم فعالیت‌های یادگیری و ارتباط با بخش‌های ارزشیابی در بافت فرهنگی رشته‌های مختلف فعالیت‌های تطبیقی بین‌المللی در ارتباط با تجربیات ارزشیابی
ترغیب مدل راهبردی فراگیر نسبت به تنوع	تأکید بر احترام متقابل به: دانش میراث فرهنگی و زبان مادری دانشجویان بین‌المللی و استرالیا تلفظ صحیح نام دانشجویان بین‌المللی فهم اهمیت روزهای مقدس و یا تعطیلات مذهبی فرهنگ‌های مختلف تشویق همه دانشجویان برای دستیابی به دانش عمیق و شناخت حداقل رسوم، زبان، تاریخ، ادبیات، فلسفه، اقتصاد و سیاست‌های فرهنگ‌های مختلف تشویق دانشجویان و کارکنان برای یادگیری زبان دوم به عنوان یک اصل برای درک چالش‌ها بیان شده در زبان‌های دیگر به غیر از زبان مادری تشویق دانشجویان به گذراندن دوره‌ها در ارتباطات بین فرهنگی یا مطالعات بین‌المللی
توجه به شیوه‌های تدریس جامع	پرهیز از زبان یا رفتارهای نژادپرستانه و افراطی پرهیز از تأکید و تعریف تنها یک فرهنگ خاص توجه به دستاوردها و منابع بین‌المللی استفاده از دانشجویان و کارکنان مختلف در دوره‌ها برای تبادل دانش و ایده‌ها

دانشگاه مناش (استرالیا). دانشگاه مناش دومین دانشگاه قدیمی استرالیا بعد از دانشگاه ویکتوریا است که در سال ۱۹۵۸ در شهر ملبورن تأسیس شده است. این دانشگاه در سال‌های اخیر با انجام یک سری فعالیت‌ها و طرح‌ها توانسته، که در فرایند بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی نقش پررنگی را در جهان ایفا کند. از جمله این فعالیت‌ها عبارت‌اند از:

- دانشگاه مناش دیدگاه‌های ملی و بین‌المللی را ترکیب کرده، و پداگوژی جامعی را در برنامه درسی خود برای دانشجویان قرار داده، تا قابلیت‌ها و اخلاقیات ملی و بین فرهنگی را در دانشجویان پرورش دهد.
- تأکید بر فرایند بین‌المللی کردن برنامه درسی که از طریق فعالیت‌های یادگیری و تدریس یکپارچه شود. این فرایند طراحی، اجرا و ارزشیابی و همچنین عناصر عملی آن از جمله محتوا و ساختار را نیز در بر می‌گیرد.
- دانشگاه برای تنوع فرهنگی و ملی دانشجویان و کارکنان خود یک مجموعه تجربیات برای غنی‌سازی یادگیری و آموزش آن‌ها را فراهم کرده است.
- هر دوره تحصیلی علاوه بر انعکاس دیدگاه‌های میان فرهنگی و ملی، تنوع دیدگاه‌های بومی متنوع را برای دستیابی به اهداف علمی و حرفه‌ای فراهم می‌نماید.
- علاوه بر اینکه همه واحدها درسی باید به‌طور جامع فرهنگ‌های متفاوت را در بر بگیرد، آن‌ها همچنین بر رشد بین‌المللی‌سازی برنامه درسی برای اعضای هیئت علمی نیز تأکید دارند.
- در حالی که در بسیاری از دانشگاه‌ها بر تغییرناپذیری دروسی مثل ریاضیات، فیزیک و علوم بیولوژی اذعان دارند، با این وجود در این دانشگاه بر بازتاب ادراکات فرهنگی در این دروس نیز تأکید شده است.
- علاوه بر ارزش قائل شدن برای فرهنگ‌های مختلف، چندزبانگی به عنوان یک کار مقبول تأکید شده است.
- بین‌المللی‌سازی برنامه درسی با هدف ترغیب دانشجویان و کارکنان برای تقویت روحیه انتقادی به‌وسیله موارد زیر مورد توجه قرار گرفته است:
۱. ایجاد فضایی باز در راستای دسترسی به فرهنگ‌های محلی، بومی و همچنین فرهنگ‌های دیگر
 ۲. دسترسی به فرهنگ‌های مختلف
 ۳. ایجاد فضایی برای مشارکت با زبان و فرهنگ‌های متفاوت
 ۴. ایجاد بستر لازم برای زندگی به‌طور هماهنگ و اثربخش با فرهنگ‌های متفاوت
 ۵. ارتقاء مشارکت با فرهنگ‌های چندگانه و منابع دانشی

- دانشگاه از توسعه کارکنان، ذینفعان و همچنین زبان‌های دانشجویان و توسعه مهارت‌های دانشگاهی به‌عنوان جزء لاینفک فرایند بین‌المللی‌سازی برنامه درسی حمایت می‌کند.
- از کارکنان برای توسعه بین‌المللی‌سازی برنامه درسی در نحوه تدریس کلاس با ارائه پاداش تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.
- اعضای هیئت علمی فراتر از فضا و محیط دانشکده برای همکاری با هم تعامل دارند.^۱ دانشگاه آدلاید (استرالیا). دانشگاه آدلاید با هدف ارائه برنامه درسی با جهت‌گیری بین‌المللی شدن در محتوا، و فراهم‌سازی بستری برای همه دانشجویان تأسیس شده است. در راستای بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی دانشگاه آدلاید به یک سری از راهبردها اشاره کرده است:
- تجزیه و تحلیل مطالعات موردی بین‌المللی
- مجموعه وظایفی که دانشجویان برای بحث، تجزیه و تحلیل، و ارزشیابی اطلاعات از یک منبع بین‌المللی نیاز دارند.
- پرداختن به موضوعات جهانی، سیاسی، زیست‌محیطی، اجتماعی، اخلاقی، بهداشتی در محتوا دوره‌ها.
- فراهم کردن مطالعات گسترده و تبادل برنامه با دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور.
- استفاده از انتشارات بین‌المللی در فعالیتهای آموزشی
- ادغام مطالعات زبانی، مطالعات فرهنگی، دوره‌های مطالعات بین‌المللی در دوره‌های تحصیلی
- ارائه یک مجموعه اقدامات برای برگزاری جلسات هم‌اندیشی اعضای هیئت علمی از فرهنگ‌های متفاوت با یکدیگر.

1. Internationalisation of the Curriculum Policy.” March 23, 2005. Monash University.
policy.monash.edu.au/policy-bank/academic/education/management/internationalisation-of-the-curriculum-policy.html

- استفاده از تجربیات دانشجویان بین‌المللی به‌عنوان یک ابزار برای یادگیری غیررسمی در همه دوره‌های تحصیلی.
- اطمینان از اینکه برنامه‌های دانشگاهی به‌وسیله نهادهای معتبر و دیگر نهادهای متولی سازمان یافته است.
- دعوت از مهمان برای سخنرانی، و استفاده از تجربیات بین‌المللی آن‌ها.
- بررسی تطبیقی فعالیت‌های حرفه‌ای^۱.
- دانشگاه آلبرتا (کانادا). دانشگاه آلبرتا در سال ۲۰۰۷ بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی را به‌عنوان جزئی جدایی‌ناپذیر از آموزش اعضای هیئت علمی و دانشگاه در نظر گرفته، که هدف آن پرورش دانشجویان کارآمد و شهروندی جهانی است^۲. با آغاز این طرح دانشگاه آلبرتا تحقیقات گسترده‌ای را در داخل با استفاده از بررسی مبانی نظری، مصاحبه با دانشجویان دارای سابقه زندگی در خارج از کشور، گروه‌های کانونی به منظور درک تجربه زیسته صورت داد. دانشگاه همچنین گفتگوهای فکوره‌ای با اعضای هیئت علمی برای بحث ماهیت شهروندی جهانی و دانش، مهارت و نگرش‌های ضروری برای تبدیل کردن دانشجویان کارشناسی به شهروندهای جهانی انجام داد.
- بر اساس این پژوهش دانشگاه آلبرتا یک چهارچوب راهنما برای آموزش ارزش‌های شهروندی، مراکز و فعالیت‌های نوآورانه توسعه داده است؛ این چهارچوب راهنما اصول زیر را در بر می‌گیرد:
- تعهد به برابری، تنوع و عدالت اجتماعی
- رابطه متقابل بر اساس احترام و تبادل دانش دوجانبه
- دسترسی جهانی، و اعطای حق تصمیم‌گیری برای کارکنان^۳

1. Internationalisation of the Curriculum.” June 4, 2008. University of Adelaide. www.adelaide.edu.au/clpd/curriculum/intcurriculum/

2. Global Citizenship Curriculum Development: Research.” University of Alberta. www.iweek.ualberta.ca/nav02.cfm?nav02=91606&nav01=97262

3. Global Citizenship Curriculum Development: Position Statement.” University of Alberta. www.iweek.ualberta.ca/nav02.cfm?nav02=91628&nav01=97262

- در همین حال، فعالیت‌های ضروری برای دست‌بابی به اصول آموزش شهروند جهانی عبارت‌اند از:

- توانایی تفکر انتقادی و تأمل درباره جایگاه خود در جهان
- درک فهم مشترک بشریت و اشتراک‌گذاری آن
- توانایی فعالیت برای اشتراکات خوب و در نظر گرفتن پی‌آمدهای محلی و ملی^۱
- برای ترسیم آموزش شهروندی دانشگاه باید بر برنامه‌های زیر تأکید کند:
- حقوق و مسئولیت‌های هر شهروند و پیامدهای محلی و جهانی آن
- تأکید بر تنوع از جمله تنوع زیستی، تنوع اقتصادی، تنوع سیاسی و تنوع انسانی
- تأکید بر شهروند جهانی فعال، به شکلی که دانشجویان با اشتیاق در فعالیت‌های ضروری مشارکت کنند.
- دیدگاه‌های چندگانه، از جمله احترام به نظام‌های دانشی و همچنین دیدگاه‌های تاریخی چندگانه^۲

این پژوهش‌ها همچنین منجر به توسعه سه رویکرد در بین‌المللی‌سازی برنامه درسی شد، که اجرای آن هنوز در حال انجام است. در رویکرد اول دانشگاه در پی گنجاندن برنامه درسی موجود با جنبه‌های شهروندی جهانی است، در رویکرد دوم دانشگاه در پی توسعه دروس میان‌رشته‌ای کارشناسی در شهروند جهانی است. و در رویکرد سوم اعتبارنامه‌هایی جداگانه برای برنامه‌های آموزش شهروندی جهانی ارائه می‌دهد.^۳ در این خصوص چندین مثال برای رفتار شهروندی جهانی در برنامه درسی گنجانده است:

جدول ۲. گنجاندن آموزش شهروندی جهانی در دوره‌های تحصیلی (منبع: دانشگاه آلبرتا)^۴

۱. همان منبع

۲. همان منبع

3. Global Citizenship Curriculum Development: Curriculum Development." University of Alberta.

www.international.ualberta.ca/globaled/nav02.cfm?nav02=94999&nav01=97262

4. Global Citizenship Curriculum Development: Embedding Global Citizenship Education." University of Alberta.

www.iweek.ualberta.ca/nav03.cfm?nav03=92697&nav02=94999&nav01=97262

دوره‌های تحصیلی	توصیف
آموزش جهانی: محتوا جهانی	این دوره تحصیلی به دانشجویان چندین مورد از آموزش‌های رسمی و غیر رسمی ارائه می‌دهد، که تأثیر عمیقی بر فضای شهروندی جامع ایجاد می‌کند. در این دوره تحصیلی دانشجویان به مشارکت در اکتشاف مفاهیم تئوری و عملی دعوت می‌شوند، و آموزش شهروندی را به منظور تشخیص محتوای جهانی و محلی برای عناصر شهروندی بکار می‌گیرند، تا دانشجویان قادر به تفکر انتقادی از دیدگاه‌های متفاوت از فرایندهای شهروندی جهانی باشند.
ارزش‌ها، اخلاقیات، توسعه پایدار	دانشجویان شناختی از چگونگی ارزش‌ها و تخطی ارزش‌ها در بحث‌هایی به دست خواهد آورد، که نیازمند ارتباط مجدد انسان با اکوسیستم باز است، که ما به آن برای توسعه پایدار آینده وابسته‌ایم. از آنجایی که یکپارچگی حمایت از اکوسیستم زندگی برای سلامتی انسان ضروری است، مفهوم توسعه پایدار در محتواهای گوناگون بررسی شده است: به‌طور شخصی، به‌طور جمعی، به‌طور منطقه‌ای و ملی.
جامعه‌شناسی شهروندی: مشکلات شهروندی	این دوره تحصیلی سؤالات اساسی در سیاست اقتصاد جهانی معرفی می‌کند، دوره‌های تحصیلی به‌طور ویژه بر تجربیات، نمادها و تأثیرات بومی بر نیروی جهانی و شبکه‌ها ارتباطی با مطالعه موردی دانشگاه آلبرتا در حال حاضر و آینده تأکید دارد. دو کلمه کلیدی آسیب‌پذیری و توسعه پایدار راهنمای این دوره تحصیلی است. چه عواملی از محیط، اجتماع، سیاست و آسیب‌پذیری و نابرابری فرهنگی در کاپیتالیزم جهانی همراهی می‌شود؟ و توسعه پایدار زندگی کودکان، جوامع و محیط‌زیست چه معنایی دارد؟

دانشگاه مینه‌سوتا (آمریکا). در مارس ۲۰۱۰ آموزش عالی کرونی‌کال یک گزارش مبنی بر موفقیت برنامه‌های یکپارچه در خصوص بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در دانشگاه مینه‌سوتا ارائه کرد. مؤسسه کرونی‌کال در این گزارش موانع تجربه شده دانشگاه مینه‌سوتا در مسیر بین‌المللی‌سازی برنامه درسی را این گونه بیان کرده است؛ "یکی از بزرگ‌ترین موانعی که مسئولین دانشگاه مینه‌سوتا با آن روبرو بودند نوع دیدگاه دانشجویان و اساتید بود که به کار در خارج از کشور برای یک دوره تحصیلی به دلایل زمانی و کیفیت اعتقاد نداشتند، چون از نظر آن‌ها برنامه‌های خارج از کشور استانداردهای دانشگاهی را برآورده نمی‌کرد، و علاوه بر هدر رفتن زمان، فارغ‌التحصیلی آن‌ها نیز به تعویق بیافتد"، این نگرانی در رشته‌هایی مهندسی بیشتر محسوس بود، و در نتیجه تعداد کمی از دانشجویان به خارج از کشور می‌رفتند. از این رو یک راه حل این بود که دانشگاه

مطالعات خارج از کشور را در برنامه‌های درسی بسیاری از رشته‌ها تلفیق و گسترش دهد.^۱
بر این اساس یک مدل بر اساس پنج اصل زیر را تدوین گردید:

- مشارکت و تعامل
 - همکاری اساتید و دانشجویان
 - استقلال دفاتر خارج از کشور
 - فعالیت با تأکید بر وضعیت موجود
 - اثربخشی مادام‌العمر^۲
- جنبه دیگر این مدل مشارکت پررنگ رؤسای اصلی دانشگاه بود، به‌عنوان بخشی از برنامه، گروه اجرایی از مدیران ارشد چهار مؤسسه در خارج از کشور تأسیس شدند. اهداف طرح‌ریزی شده در این مؤسسه خارج از کشور عبارت‌اند از:
- افزایش یکپارچگی مطالعات خارج از کشور برای دانشجویان رشته‌های کارشناسی
 - فراهم کردن بستری برای پژوهش‌های خارج از کشور
 - افزایش آگاهی اعضای هیئت علمی از مشارکت در مطالعات خارج از کشور در راستای ایجاد شهروند جهانی
 - توسعه فعالیت‌های نوآورانه، مشارکت و تعامل حرفه‌ای
 - فارغ‌التحصیلی ۵۰ درصد از افراد شرکت‌کننده در دوره‌های مطالعات خارج از کشور در هر کلاس
 - ایجاد تغییرات بلندمدت با تأکید بر تجربیات بین‌المللی در مقطع کارشناسی^۳
- دانشگاه کیوتو (ژاپن). یکی از دانشگاه‌های اصلی و دولتی کشور ژاپن است، که در راستای ترویج و بین‌المللی کردن دانشگاه، دانشجویان و کارکنان خود اقدام به تدوین یک سند

1. Ischer, K. March 28, 2010. "U. of Minnesota Integrates Study Abroad Into the Curriculum." *The Chronicle of Higher Education*. chronicle.com/article/U-of-Minnesota-Integrates/64859/

۲. همان منبع

۳. همان منبع

چشم‌انداز در سال ۲۰۱۳ کرد، که برنامه‌های این سند تا سال ۲۰۲۰ را مورد پوشش قرار می‌دهد.

اصول ارتقاء دانشگاه کیوتو در بین‌المللی‌سازی؛ در راستای این اصول، اهداف زیر انجام می‌گیرد:

۱. پژوهش: ترویج فضای رقابتی برای دستیابی به تحقیقات مهم، که برای این امر نیز اهداف جزئی زیر انجام می‌گیرد:

- انجام پژوهش‌های مشترک با دانشگاه‌های پیشرو جهان
 - حمایت لازم از پژوهشگران خارج از کشور
 - ارتقاء سازمان و نظامی برای پذیرش دانشجویان و اعضای هیئت علمی بین‌المللی
 - تأسیس یک مرکز پژوهشی برتر در جهان
 - ارتقاء شهرت دانشگاه به وسیله برگزاری اجلاس‌های بین‌المللی
 - تقویت شبکه تعامل با دیگر کشورهای جهان
 - بهبود فضا و محیط دانشگاه برای حفظ پژوهشگران
۲. آموزش: آموزش منابع انسانی برای کسب مهارت‌های بین‌المللی، که برای این امر نیز اهداف جزئی زیر انجام می‌گیرد:

- افزایش تعداد دانشجویان در حال مطالعه در خارج از کشور
 - تقویت توانایی‌های انگلیسی دانشجویان
 - ارتقاء کارآموزی بین‌المللی
 - افزایش تضمین کیفیت دانشجویان بین‌المللی
 - ترویج و بهبود برنامه‌های تحصیلی هنرهای لیبرال و آموزش عمومی و تدریس آن‌ها به زبان انگلیسی
 - ارائه سخنرانی‌های به زبان انگلیسی با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات
 - ایجاد دوره‌هایی در بین دانشگاه‌ها: مطالعات ژاپن و کیوتو در کیوتو
۳. خدمات بین‌المللی: مشارکت به همزیستی در بطن جامعه و جهان، که برای این امر نیز اهداف جزئی زیر انجام می‌گیرد:

- مشارکت در حل معضلات جهانی از طریق آموزش و پژوهش

- بهبود همکاری بین‌المللی بین صنعت و دانشگاه
 - ایجاد یک شبکه تعاملی علمی - صنعتی در جهان
 - مشارکت بین‌المللی از طریق سیستم علمی پیشرفته
 - مشارکت در مباحث پزشکی بین‌المللی
۴. اولویت‌بندی اقدامات در آینده، این اقدامات بر اساس اولویت‌بندی عبارت‌اند از
- ارتقاء دانشجویان، اعضای هیئت علمی و کارکنان در سطح بین‌المللی
 - تعامل با دانشگاه‌های برتر جهان
 - بهبود زیرساخت‌های لازم برای ارتقاء بین‌المللی
 - بسترسازی فرآیندی برای تبادل علمی اطلاعات بین دانشجویان
 - ارتقاء مشارکت با دانشگاه‌های خارج از کشور، مؤسسات پژوهشی، و بهبود عملکرد این همکاری‌ها
 - ترویج و بهبود ارتباط با فارغ‌التحصیلان خارج از کشور
 - تقویت سیستم مدیریت ریسک
 - تقویت سازوکاری برای ارتقاء راهبردهای بین‌المللی و سیستم مدیریتی
۵. تشویق و حمایت بین‌المللی از دانشکده‌ها و مراکز تحقیقاتی
- تقویت سازوکارهای ضروری برای رسیدن به اهداف، در راستای اهداف در دانشگاه باید اعمال زیر صورت گیرد:
- تقویت زیرساخت‌هایی برای ارتقاء راهبردهای بین‌المللی سازی
 - حفظ و تقویت عملکرد مدیریتی سازمان برای تعامل بین‌المللی
 - استفاده مستمر از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای توسعه بین‌المللی^۱
- دانشگاه کیوتو همچنین برای بین‌المللی کردن یک سری فعالیت‌ها و اقدامات عملی دیگری را نیز انجام می‌دهد:

1. Kyoto Universitys.(2013). "Kyoto University's New International Strategy. <http://www.opir.kyoto-u.ac.jp/en/international-relations/strategy/>

۶. همکاری با دیگر دانشگاه‌های جهان: در دسامبر ۲۰۰۹ دانشگاه کیوتو برای همکاری با شبکه دانشگاه‌های ASEAN (شامل ۲۲ دانشگاه از ۱۰ کشور برونئی، کامبوج، اندونزی، لائوس، مالزی، فیلیپین، سنگاپور، تایلند و ویتنام) به توافق رسید، و به تصمیماتی مبنی بر انتقال برنامه و تبادل دانشجو و پژوهشگران اقدام کرد. در مارس ۲۰۱۱ دانشگاه کیوتو در اولین اقدام خود یک کارگاه مشترک در بانکوک با دانشگاه جولالانگاران در راستای ایجاد ارتباط قوی برگزار کرد.

۷. افتتاح یک دپارتمان برای همکاری باز با دانشگاه‌های خارج از کشور: در دسامبر ۲۰۱۰ یک دپارتمان (دفتر همکاری دانشگاه کیوتو و دانشگاه هانوی ویتنام) توسط دانشگاه کیوتو برای دسترسی به اطلاعاتی در مورد فرایند آموزش در مورد دانشگاه‌های کشور ویتنام ایجاد شد.

۸. تدریس دروس به زبان انگلیسی: تعداد زیادی از دروس برای دوره‌های تحصیلی یک ساله به زبان انگلیسی تدریس می‌شوند.

۹. فعالیت متمرکز در به اشتراک گذاری دانش: در بین سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ دانشگاه کیوتو به اقدام به برگزاری نمایشگاه‌هایی برای مطالعه خارج از کشور در چین و ویتنام کرد. بعضی از فعالیت‌های عمومی مرتبط با این نمایشگاه دعوت از دانشجویان و کارکنان دانشگاه‌ها برای تبادل دانش و همچنین سفر به ژاپن بود.

۱۰. برگزاری اجلاس و همایش‌ها: با افتتاح دفتر همکاری دانشگاه هانوی ویتنام و دانشگاه کیوتو در سال ۲۰۱۰، دانشگاه اقدام به برگزاری اجلاس بین ژاپن و ویتنام کرد. در فوریه ۲۰۱۱ از مدیران ۳۰ دانشگاه در کارگاه مشترک توکیو و دانشگاه جولالانگاران دعوت به عمل آورده شد.

۱۱. به کارگیری اقداماتی در بالا بردن گنجایش پذیرش دانشجویان بین‌المللی از جمله:

- ارائه دروس به زبان انگلیسی
- رایگان کردن تحصیل و چشم‌پوشی از دریافت شهریه از دانشجویان بین‌المللی

گسترش امکانات ایاب و ذهاب^۱

جدول ۳. مطالعه تطبیقی دانشگاه‌های پیشرو در بعد آموزش

کارکرد	اقدامات	گرفیفت	مناش	آدلاید	آلبرتا	مینه‌سوتا	کیوتو
خدمات	دسترسی به محتوا بین‌المللی در برنامه درسی	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	توجه به مباحث و رویدادهای بین‌المللی، محیط زیست، صلح	✓	----	✓	✓	✓	✓
	ادغام یا تشویق دانشجویان بین‌المللی برای تبادل اندیشه	----	✓	✓	----	✓	✓
	تسهیل مشارکت در یادگیری برای ترجیحات فرهنگی	✓	✓	✓	----	✓	✓
	تشویق همه دانشجویان برای دستیابی به دانش عمیق درباره رسوم و فرهنگ‌ها	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	تشویق دانشجویان به گذراندن دوره‌ها در ارتباطات بین فرهنگی	----	----	----	✓	----	✓
	خلق محیط‌های چالشی در دانشگاه برای ایجاد نگاه چندفرهنگی	✓	✓	✓	✓	----	✓
	تنوع ارزش‌های بین‌المللی در محتوای برنامه درسی	✓	✓	✓	✓	----	✓
	فراهم کردن فعالیت‌های تدریس و آموزش مبتنی بر حساسیت فرهنگی	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	یکپارچگی یادگیری و تدریس	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	تقویت توانایی‌های انگلیسی دانشجویان	✓	✓	✓	✓	✓	✓

✓ مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، به معنای توافق در مورد آن‌هاست.

---- مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، به معنای تفاوت در مورد آن‌هاست.

جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که دانشگاه‌های مورد نظر برای انجام بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در بعد آموزش در اقدامات و فعالیت‌هایی همچون: دسترسی به محتوا بین‌المللی در برنامه درسی، توجه به مباحث و رویدادهای بین‌المللی، محیط زیست،

۱. همان منبع

صلح، ادغام یا تشویق دانشجویان بین‌المللی برای تبادل اندیشه، تسهیل مشارکت در یادگیری برای ترجیحات فرهنگی، تشویق همه دانشجویان برای دستیابی به دانش عمیق درباره رسوم و فرهنگ، تشویق دانشجویان به گذراندن دوره‌ها در ارتباطات بین فرهنگی، خلق محیط‌های چالشی در دانشگاه برای ایجاد نگاه چندفرهنگی، تنوع ارزش‌های بین‌المللی در محتوا برنامه درسی، فراهم کردن فعالیت‌های تدریس و آموزش مبتنی بر حساسیت فرهنگی، یکپارچگی یادگیری و تدریس، تقویت توانایی‌های انگلیسی دانشجویان بیشترین اشتراک را دارند.

جدول ۴. مطالعه تطبیقی دانشگاه‌های پیشرو در بعد پژوهش

کارکرد	اقدامات	گریفیث	مناش	آدلاید	آلبرتا	مینه‌سوتا	کیوتو
	پژوهش درباره فرهنگ‌های مختلف	√	√	√	√	√	√
	فعالیت‌های تطبیقی بین‌المللی	√	---	√	---	---	√
	تجزیه و تحلیل مطالعات موردی بین‌المللی	---	---	√	---	---	√
پژوهش	فراهم کردن مطالعات گسترده دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور	√	√	√	√	√	√
	ایجاد مراکز پژوهشی برتر در نقاط دنیا	---	√	---	√	√	√
	پژوهش درباره فرهنگ‌های مختلف و ارتباط آن‌ها با هم	√	√	√	---	---	√

√ مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، به معنای توافق در مورد آن‌هاست.

--- مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، به معنای تفاوت در مورد آن‌هاست.

جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که دانشگاه‌های مورد نظر برای انجام بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در بعد پژوهش در اقدامات و فعالیت‌هایی همچون: پژوهش درباره فرهنگ‌های مختلف، فعالیت‌های تطبیقی بین‌المللی، فراهم کردن مطالعات گسترده دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور، ایجاد مراکز پژوهشی برتر در نقاط دنیا، پژوهش درباره فرهنگ‌های مختلف و ارتباط آن‌ها با هم بیشترین اشتراک را دارند.

جدول ۵. مطالعه تطبیقی دانشگاه‌های پیشرو در بعد خدمات

کارکرد	اقدامات	گرفیفت مناش	آدلاید	آلبرتا	مینه‌سوتا	کیوتو
	توجه به دستاوردها و منابع بین‌المللی	√	√	√	√	√
	استفاده از دانشجویان و کارکنان برای تبادل دانش و ایده‌ها	√	√	√	√	√
	نشان دادن احترام متقابل میراث فرهنگی بین‌المللی	√	√	√	√	√
خدمات	تشویق دانشجویان به گذراندن دوره‌ها	√	√	√	-----	√
	در ارتباطات بین فرهنگی	√	√	√	-----	√
	توجه به چندزبانگی	√	---	√	√	√
	فراهم آوردن بستری برای تعامل اساتید هیات علمی در خارج از کشور	---	√	---	√	√
	بهبود زیرساخت‌ها برای تعامل در زمینه بین‌المللی	---	√	---	---	√

√ مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، به معنای توافق در مورد آن‌هاست.

---- مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، به معنای تفاوت در مورد آن‌هاست.

جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که دانشگاه‌های مورد نظر برای انجام بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در بعد خدمات در اقدامات و فعالیت‌هایی همچون: توجه به دستاوردها و منابع بین‌المللی، استفاده از دانشجویان و کارکنان برای تبادل دانش و ایده‌ها، نشان دادن احترام متقابل میراث فرهنگی بین‌المللی، تشویق دانشجویان به گذراندن دوره‌ها در ارتباطات بین فرهنگی، توجه به چندزبانگی، فراهم آوردن بستری برای تعامل اساتید هیات علمی در خارج از کشور بیشترین اشتراک را دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

تأملی بر تغییرات و دگرگونی‌های مؤسسات آموزش عالی از پیدایش اولین دانشگاه تا به امروز بیانگر این است، آموزش عالی در همه ادوار تاریخی نهادی پویا و متغیر بوده، و همگام با چالش‌ها و تحولات محیطی برای بقا و تداوم خود ملزم به تغییر خود شده است. این بدان معنی است که تغییر و تأثیرات آموزش عالی فقط در بطن جامعه خلاصه نمی‌شود بلکه این تغییر و تحولات با عبور از مرزهای فیزیکی ضمن در هم شکستن اندیشه‌های سنتی مبحث آموزش و آموزش عالی را به یک ساختار به هم پیوسته در جهان تبدیل کرده

است، که هرگونه تلنگری بر آموزش عالی هر کشور، پیامدهایش را بر سازمان‌های آموزش عالی کشورهای دیگر نشان می‌دهد، این فرایند متقابل، توجه به مفهوم بین‌المللی‌سازی در آموزش و برنامه درسی را بیش از پیش ضروری می‌سازد. از این رو امروزه مؤسسات آموزش عالی برای رقابت و عقب نیفتادن از کورس‌های بین‌المللی نیازمند توجه و در نظر گرفتن فعالیت‌ها و اقداماتی برای بین‌المللی‌سازی هستند. هدف پژوهش حاضر مطالعه تطبیقی تجارب و طرح‌های عملی دانشگاه‌های پیشرو در تکوین بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی بود. نتایج به‌طور کلی بیانگر این بود که دانشگاه‌های موفق در عرصه بین‌المللی با تدوین و اجرای یک سری فعالیت‌های از قبل برنامه‌ریزی شده در پی بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی هستند. در این پژوهش تجارب و طرح‌های عملی دانشگاه‌های مختلفی که در این عرصه موفق شده‌اند با توجه به ابعاد آموزش، پژوهش و خدمات مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی نیازمند یک برنامه‌ریزی بلندمدت و معقولانه در ابعاد آموزش، پژوهش و خدمات است، و فرایندی نیست که به شکل خودجوش و تصادفی خلق شود. تجربیات و طرح‌های عملی دانشگاه‌های گریفت نشان داد که این دانشگاه در سال‌های اخیر با سرلوحه قرار دادن اصول جامعی همچون؛ تنوع ارزش‌ها به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از برنامه، انعکاس بین‌المللی‌سازی در برنامه درسی، استفاده از مثال‌های بین‌المللی، فراهم کردن محیط یادگیری فراگیر، تقویت ارتباطات دانشگاهی، تشویق چندفرهنگی برای تسهیل یادگیری رسمی و غیررسمی تأکید می‌ورزد، که برای عملی کردن آن‌ها یک سری فعالیت‌ها را در دستور کار خود قرار داده است. همچنین دیگر نتایج این پژوهش حاکی از این بود که دانشگاه‌ها مناس نیز با در نظر گرفتن اقداماتی از جمله؛ ترکیب دیدگاه‌های ملی و بین‌المللی در برنامه درسی، یکپارچگی فرایند بین‌المللی‌کردن برنامه درسی، تأکید تنوع فرهنگی و چندزبانگی، تقویت روحیه انتقادگرایی و تقدیر و تشکر از کارکنان برای به‌کارگیری توسعه بین‌المللی‌سازی برنامه درسی در نحوه تدریس کلاس، ایجاد بستری برای تعامل اعضا هیئت علمی با دانشگاه‌های دیگر نقش پررنگی را در جهان ایفا کرده است. دانشگاه آدلاید نیز در راستا بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه

درسی به یک سری از راهبردها همچون؛ تجزیه و تحلیل مطالعات موردی بین‌المللی، پرداختن به موضوعات جهانی، سیاسی، زیست‌محیطی، اجتماعی، اخلاقی، بهداشتی در محتوای دوره‌ها، فراهم کردن مطالعات گسترده و تبادل برنامه با دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور، استفاده از انتشارات بین‌المللی در فعالیت‌های تدریس، ادغام مطالعات زبانی، مطالعات فرهنگی، برگزاری جلسات هم‌اندیشی اعضا هیئت علمی از فرهنگ‌های متفاوت، استفاده از تجربیات دانشجویان بین‌المللی، دعوت از مهمان برای سخنرانی، و استفاده از تجربیات بین‌المللی کارکنان و دانشجویان، بررسی تطبیقی فعالیت‌های حرفه‌ای تأکید می‌ورزد. دانشگاه آلبرتا (کانادا) نیز یک چهارچوب راهنما تدوین کرده است که اصولی همچون؛ تعهد به برابری، تنوع و عدالت اجتماعی، رابطه متقابل بر اساس، احترام و تبادل دانش دوجانبه، دسترسی جهانی، و اعطای حق تصمیم‌گیری برای کارکنان را در برمی‌گیرد، و برای پیاده‌سازی این اصول بر فعالیت‌هایی از قبیل؛ پرورش توانایی تفکر انتقادی، درک فهم مشترک بشریت و اشتراک‌گذاری آن، توانایی فعالیت برای اشتراکات خوب و در نظر گرفتن پی‌آمدهای محلی و ملی تأکید می‌ورزد. دانشگاه مینه‌سوتا (آمریکا) نیز یک چهارچوب را توسعه داده که این مدل اصول زیر از جمله؛ مشارکت و تعامل، همکاری اساتید و دانشجویان، استقلال دفاتر خارج از کشور، فعالیت با تأکید بر وضعیت موجود و اثربخشی مادام‌العمر را در برمی‌گیرد. همچنین نتایج این پژوهش در مورد دانشگاه کیونو نشان داد که این دانشگاه در سال ۲۰۱۳ یک سند چشم‌انداز تدوین نموده که برنامه‌های آن تا سال ۲۰۲۰ را در بر می‌گیرد.

نتایج این پژوهش در ابعاد آموزش، پژوهش و خدمات نیز نشان داد که دانشگاه‌های موردنظر برای انجام بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی در بعد آموزش اقدامات و فعالیت‌هایی همچون: دسترسی به محتوای بین‌المللی در برنامه درسی، توجه به مباحث و رویدادهای بین‌المللی، محیط زیست، صلح، ادغام یا تشویق دانشجویان بین‌المللی برای تبادل اندیشه، تسهیل مشارکت در یادگیری برای ترجیحات فرهنگی، تشویق همه دانشجویان برای دستیابی به دانش عمیق درباره رسوم و فرهنگ، تشویق دانشجویان به گذراندن دوره‌ها در ارتباطات بین فرهنگی، خلق محیط‌های چالشی در دانشگاه برای ایجاد

نگاه چندفرهنگی، تنوع ارزش‌های بین‌المللی در محتوای برنامه درسی، فراهم کردن فعالیت‌های تدریس و آموزش مبتنی بر حساسیت فرهنگی، یکپارچگی یادگیری و تدریس، تقویت توانایی‌های انگلیسی دانشجویان انجام می‌دهند. بعد پژوهش نیز در اقدامات و فعالیت‌هایی همچون: پژوهش درباره فرهنگ‌های مختلف، فعالیت‌های تطبیقی بین‌المللی، فراهم کردن مطالعات گسترده دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور، ایجاد مراکز پژوهشی برتر در نقاط دنیا، پژوهش درباره فرهنگ‌های مختلف و ارتباط آن‌ها با هم بیشترین اشتراک را دارند. در بعد خدمات نیز اقدامات و فعالیت‌هایی از قبیل: توجه به دستاوردها و منابع بین‌المللی، استفاده از دانشجویان و کارکنان برای تبادل دانش و ایده‌ها، نشان دادن احترام متقابل میراث فرهنگی بین‌المللی، تشویق دانشجویان به گذراندن دوره‌ها در ارتباطات بین فرهنگی، توجه به چندزبانگی، فراهم آوردن بستری برای تعامل اساتید هیئت علمی در خارج از کشور را انجام می‌دهند. با توجه به نتایج این پژوهش بطور کلی می‌توان گفت که بین‌المللی‌سازی آموزش و برنامه درسی یکی از ره‌آوردهای تغییرات و دگرگونی‌های جهان کنونی است، که مؤسسات آموزش عالی برای بقا و رقابت در کورس‌های بین‌المللی باید رسالت و مأموریت سنتی خود را فراموش کرده و برای هر چه نزدیک‌تر شدن به مأموریت جدید خود باید برنامه‌ریزی‌های معقولانه‌ای در ابعاد آموزش، پژوهش و خدمات فراهم نمایند.

منابع

- دیبا و اجاری. طلعت (۱۳۸۸)، مفهوم بین‌المللی کردن برنامه درسی در آموزش عالی؛ ابعاد و روندها، نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی. دوره ۲، شماره، صفحه ۱۳-۱۸.
- قاسم‌پور دهقانی، علی؛ لیاقت‌دار، محمدجواد (۱۳۹۰)، تحلیلی بر بومی‌سازی و بین‌المللی‌شدن برنامه درسی دانشگاه‌ها در عصر جهانی‌شدن، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره ۴، شماره ۴، صفحه ۱-۲۴.

معدن‌دار آرانی. عباس، لیدا. کاکیا (۱۳۹۴)، آموزش و پرورش تطبیقی چشم‌اندازهای نوین، تهران: انتشارات آبیژ.

- Beck, K (2008), Being International: Learning in a Canadian University. Ph.D. Dissertation, Canada: Simon Fraser University.
- Bonfiglio, O (1999), The difficulties of internationalizing the American undergraduate curriculum, *Journal of Studies in International Education*, 3(2), 3-18.
- Bremer, L. and vanderwende, M (1995), Internationalizing the curriculum in higher education: Experiences in the Netherlands, The Hague: The Netherlands Organization for International Cooperation in Higher Education.
- Cortazzi, M. and Jin, L (1997), Communication for learning across cultures, In D. McNamara & R, Harris (Eds.), Overseas students in higher education: Issues in teaching and learning (pp. 76-90). New York: Routledge.
- DeWit, H (2010), Internationalization of higher education in Europe and its assessment, trends and issues. The Hague, The Netherlands: Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie.
- Freedman, K (1998), Culture in curriculum: Internationalizing learning by design. In J. A. Mestenhauser & B. J. Ellingboe (Eds.), Reforming the higher education curriculum: Internationalizing the campus (pp. 40-52), Phoenix, AZ: The Oryx Press.
- Futao, H (2013), Teaching and Curriculum Development Across Countries, Chapter 4 in Teaching and Research in Contemporary Higher Education- Systems, Activities and Rewards (Jung Cheol Shin, Akira Arimoto, William K. Cummings, Ulrich Teichler Eds.), pp. 45-57.
- Futao, H (2015), The Internationalization of Japan's Academy Across Research and Non-Research Universities, *Journal of Studies in International Education*, Vol. 19(4) 379-393.
- Khalideen, R (2006), Internationalizing the curriculum in Canadian universities: Considering in the influence of power, politics and ethics. Paper presented at the Internationalizing Canada's Universities: Practices, Challenges, and Opportunities symposium. Retrieved May 23, 2008, from <http://www.yorku.ca/yorkint/global/conference/canada/papers/Rosetta-Khalideen.pdf>.
- Knight, J. (1994), Internationalization: Elements and checkpoints (CBIE Research No. 7), Ottawa, ON: Canadian Bureau for International Education.
- Knight, J (2004), Internationalization Remodeled: Definitions, Approaches and Rationales, *Journal of Studies in International Education*, 8 (1), pp. 5-31.

- Knight, J. (2008), Higher education in turmoil: The changing world of internationalization, Rotterdam (p. 21), The Netherlands: Sense Publishers.
- Knight, J. (2015), International Universities: Misunderstandings and Emerging Models? *Journal of Studies in International Education*, Vol. 19(2) 107–121.
- Leask, B (2001), Bridging the gap: Internationalizing university curricula, *Journal of Studies in International Education*, 5(2), 100-115.
- Lemasson, J. (1999), Introduction: The internationalization of Canadian universities, In S. Bond & J.-P. Lemasson (Eds.), *A new world of knowledge: Canadian universities and globalization* (pp. 1-19). Ottawa, ON: International Development Research Centre.
- Marginson, S. (2014), Student Self-Formation in International Education, *Journal of Studies in International Education*. Vol. 18(1) 6–22.
- Mestenhauser, J (2002), The utilization of foreign students in internationalization of universities, In S. Bond & C. Bowry (Eds.), *Connections and complexities: The internationalization of higher education in Canada* (Occasional Paper Series in Higher Education No. 11, pp. 13-27). Winnipeg: The University of Manitoba, Centre for Higher Education Research and Development.
- SchuerholzLehr, S. and Caws, C. and van Gyn, G. and Preece, A (2007), Internationalizing the higher education curriculum: An emerging model for transforming faculty perspectives, *Canadian Journal of Higher Education*, 37(1), 67-94.

